

Обласний історико-краєзнавчий конкурс
“Вінниччина: славетні та визначні
сторінки минулого”

Валер'ян Петрович Тарноградський – поет-земляк

Мета поета – досягнути
До неосяжної мети.

- *В.Тарноградський – втілення відчайдушного прагнення демократії для свого народу, палкого бажання вольності Батьківщини та хороброго начала української нації.*

Усім він прекрасний, мій край
чарівний...

Люблю тебе нині, як в дні молоді,
Бо серце співця полум'яне
Любити свій край перестане тоді,
Як жити воно перестане.

В. Тарноградський

ВАЛЕР'ЯН ПЕТРОВИЧ ТАРНОГРАДСЬКИЙ

народився 20 серпня
1880 р. в містечку Уланів
Подільської губернії (нині
Хмельницького району
Вінницької області).

В. Тарноградський

Спогад

*Я зростав між зелених
степів,
На просторі зростав, на
селі,
Де дівочий разносився спів,
Гасло сонце за гаєм у млі.*

*Гей, озера, луги та гаї!
Ви й тепер в моїм серці
живі.*

*Там юнацькі думи мої
Розцвіли, як квітки степові.*

*Я тих днів не забуду повік!
Темно-синього неба
блакить,
Верб розмова над
дзеркалом рік...
Вік минув, а здається, що
мить!*

Рідний край поета

*Далеке дитинство! Тебе я згадаю,
Як тихий привіт від чудесного
краю...*

На річку! По рибу! За шапку – от так!

*Бо синіх вод бурхливі хвилі
В кайдани – ні, не закувать,
І сонця мрії злотокрилі
На дні труни не поховать...*

09/05/2014

Відкритий список жертв політичних репресій

- **Тарноградський Валер'ян Петрович (1880)**
- **Дата народження:** 1880 р.
- **Місце народження:** Вінницька обл. с. Уланів Хмільницького р-ну
- **Національність:** українець
- **Соціальне походження:** із селян
- **Освіта:** неповна середня
- **Професія / місце роботи:** без певного місця роботи
- **Місце проживання:** Вінницька обл. м. Вінниця
- **Дата арешту:** 17 липень 1944 р.
- **Орган, що засудив:** трибуналом військ НКВС
- **Стаття:** 54-10 КК УРСР
- **Вирок:** 10 р. каторжних робіт; Дата вироку: 06.07.1945;
- **Реабілітуючий орган:** Вінницьким облпрокурором;
- **Дата:** 12.02.1992; [№: 26511];

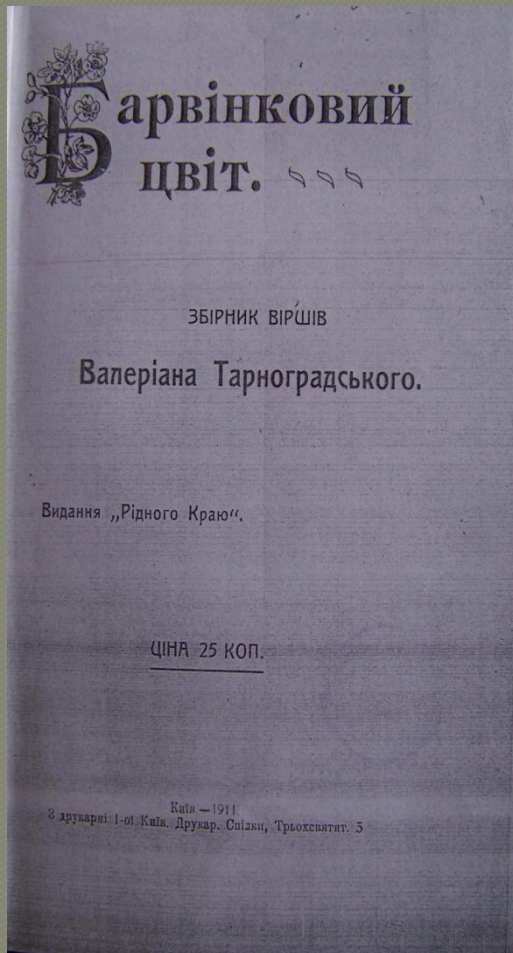

Ще з дитинства Валер'ян Тарноградський
любив Батьківщину, потім про неї
згадував:

***Мій краю милий, як кохання,
І чарівничий, як весна,
Тобі любов моя остання
І перша пісня вогняна.***

-
- 1890 р. - вступив до Кам'янець-Подільської гімназії, але закінчити її не судилося через брак коштів.
 - 1898 р. - склав іспит на звання народного вчителя у Літині . Починає вчителювати у сільських школах Літинського повіту.

- Як поет він виступив у літературі в 1902 році.
- Видані у часописах поезії: “Українська муза”, “Рідний край”, “Українська хата”, “Літературно-науковий вісник”.
- У 1903-1904 роках губернська газета “Поділля” видає його перші дві поезії – одна російською, а інша рідною мовою.
- Одразу до молодого поета прийшов успіх та популярність. Він остаточно покидає педагогічну діяльність і присвячує себе літературі.
- У 1908 році побачила світ перша книжка “Стихотворения”.
- У 1911 році виходить збірка віршів “Барвінковий цвіт”.

В житті не йшов я битим
шляхом,
Мені не зоріла любов,
Я був рідня крилатим птахам,
Що ллють в бою гарячу кров.

ЗМІСТ:

Присвита	193
МНХ ГРУШЕВСЬКИЙ: Сумний Великдень	194
В. ЛЕОНТОВИЧ: Естетизм М. Коцюбинського	199
Л. СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВ-СЬКА: Елементи творчості М. Коцюбинського	204
МИХАЙЛО ЖУК: Погасле світло	220
В. ВІННИЧЕНКО: Талісман	229
В. ТАРНОГРАДСЬКИЙ: Чужий я для білого світа (поезія)	256
О. ГРУШЕВСЬКИЙ: З життя українського панства 1830-их років	257
Л. СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВ-СЬКА: Сльози поета (Казка для великих дітей)	263
О. ОДЕСЬ:	
I. Тепер в маю, тепер весною.	
II. Хтось постукав в моє серце.	
III. Лебеді плавають	270
М. КОНОНЕНКО: Вішак (оповідання)	271
П. ЖИТЕЦЬКИЙ: З історії українського письменства	296
С. ЧЕРКАСЕНКО: Михайло Коцюбинський	301
ГР. ЧУПРИНКА: Холод і жар:	
I. Зайла душу пекуча туга.	
II. З юним серцем перемінним.	
III. Десь далеко бють удари	319
ІВ. СТЕШЕНКО: Українське письменство і читач	320
М. ВОРОНИЙ: Шумка (поезія)	339
О. АНДРІЙВА:	
I. Місяць сіяє.	
II. Тяжко матулю мені	340
НАТ. РОМАНОВИЧ: Мандрівниця (повість, далі)	341
ХРИСТЯ АЛЧЕВСЬКА: В душі брешуть тихенькі співі (поезія)	355
МИХАЙЛО МОЧУЛЬСЬКИЙ: Мумія (оповідання)	356
М. ЄВШАН: Літературні замітки ("Тіні забутих предків")	364
С. ЧЕРКАСЕНКО: З українського життя	368
Бібліографія	878
Нові книжки	383
Від редакції	384
Оголошення.	
Зміст V-ої к. ЛНВ	

Від адміністрації. Просимо відновити передплату на другий піврік, в противнім разі здержимо висилку дальших книжок. Чеки долучуєть ся до сеї книжки.

1913.

РІЧНИК XVI ТОМ LXII.
КНИЖКА V. ЗА МАЙ.

ЛІТЕРАТУРНО- НАУКОВИЙ ВІСТНИК

Надрукована поезія В.
Тарноградського
«Чужий я для білого
світа»

КИЇВ.

Друкарня 1-ої Київської Друкарської спілки. Київ,
Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.

У 1920 р. поет перебрався до Києва.

Згодом він повертається на Поділля й починає вчителювати у школах Жмеринського району, але від свого поетичного покликання не відмовляється й продовжує писати.

Це доводять збірки “Боянові струни” (1919), “Лірика й балади. 1906-1913” (1932), “Лірика” (1941). Ця поезія була особливою, вона надихала, як казав сам поет, ті душі, що “прагнули зір”.

Поета звільнили з посади вчителя у Лелякській школі.

- З 1929 року, страждаючи на гострі приступи психозу, Тарноградський вийшов на пенсію, якої ледь вистачало на існування.

- На сторінках місцевої преси з'явилися вірші: “Юнацька пісня”, “Чапаєв”, “Дума про Кармелюка” та ін.

-
- Із 1929 р. і до арешту в липні 1944 р. мешкав із дружиною Надією Захарівною та сином Всеволодом у Вінниці за адресою вул. Свердлова, 155.

У вересні 1941 року поет починає друкуватись у Легальній українській газеті “Вінницькі вісті”.

На сторінках газети В.Тарноградський відгукнувся на розкопки жертв НКВД у міському парку.

НА ЗОРІ ПРОВОДЖЕННЯ

Німечке Воєсне Командування вітає перше число нашого часопису такими словами:

„УКРАЇНЦІ ТА УКРАЇНКИ!

Відаючи багатовікову бажанню населення Вашої місцевості, ми допомогли вам вийняти третю на тиждень часопис „Вінницькі Вісн“.

Хай же цей часопис буде рупором цього великого часу! Хай живе Фюрер АДОЛЬФ ГІТЛЕР!“

НІМЕЦЬКО ВОЄСН ПОВІДОМЛЕННЯ

З Голосу Німеччини 21.8.41 р.

Вітаємо Вас, українці, з першим номером Вашого часопису „Вінницькі Вісн“.

Ваше бажання мати свій власний часопис, який дасть вам можливість бути в курсі подій, які відбуваються в Україні, є цілком зрозумілим і цілком правильним. Ми раді, що ми змогли допомогти вам в цьому.

Ваш часопис буде рупором цього великого часу. Хай же він буде рупором цього великого часу!

**У НІМЕЧЧИНА ПЕРЕМАГАЄ!
НА ВСІХ ФРОНТАХ!**

Звідолення Німецьких Збройних Сил з Головної Квартири Фюрера

Вінницькі ВІСНІ

Winnizaer Nachrichten

№ 28 (50) РИВ 6, СЕРПЕНЬ 14, ТРАВНЯ 1942 року

ПЕРЕСТОРОГА!

При розкопуванні могил нещасних жертв більшовицького терору у м. Вінниця знайдено велику кількість різноманітного одягу та взуття. Встановлено окремі факти, коли невідомі елементи крадуть і перепродують ці речі на базарі.

Ці негідні вчинки утруднюють громадянам розпізнавання по одягові своїх близьких та знайомих і являють собою найгачибіший тип мародерства.

Війняних буде судити надзвичайний суд і їх чекатиме найтяжча кара.

ГЕБІТСКОМІСАР.

З ПРОМОВИ ГІТЛЕРА

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Мені дозволили доповісти про те, що Фюрер надзвичайно захоплений, захоплений своєю героїчною, відважною боротьбою з ворогом. Він хоче, щоб ця боротьба була боротьбою всіх німців, всіх німеччини. Він хоче, щоб ця боротьба була боротьбою всіх німців, всіх німеччини.

ПЕРШЕ ТРАВНЯ 1942 р. — ЦЕ ПЕРШЕ НА ВИЗВОЛЕНИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ СВЯТО ВІЛЬНОЇ ПРАЦІ

Вінницькі ВІСНІ

Winnizaer Nachrichten

№ 48 (72) РИВ 6, НЕДІЛЯ 2, ТРАВНЯ 1942 року

СВЯТО ВІЛЬНОЇ ПРАЦІ

НА ВСІХ ФРОНТАХ

Лікар КУЛІКОВ В. Я. (хвороби вуха, горла, носа) змінив свою адресу на — вул. Пушкінська, № 3. ПРИЙОМ ХВОРИХ ЩОДЕННО з 15. до 17. години.

- У 1943 році вийшла остання збірка В.П. Тарноградського “Поезія”, яка була знищена НКВД.
- 16 липня 1944 року поета заарештували, звинувативши у зв’язку з націоналістами.
- Вирок – 18 років каторги, через деякий час зменшили покарання до 10 років ув’язнення у виправно-трудовах таборах.

-
- Поет покинув світ 19 травня 1945 року у таборах Тайшетлагу Іркутської області.
 - З лютого 1992 року В.Тарногоско посмертно реабілітовано.
 - “Реабілітовані історією Вінницька область. Книга 1”.

РЕАБІЛІТОВАНІ
ІСТОРІЄЮ

-
- Творчість поета була досить різноманітною.
 - У віршах висловлював свої погляди та думки , пробуджував національний дух громадян, жорстоко критикував владу. Однією з таких поезій-викликів є “Україна”.

-
- Поезія допомагала В.Тарногадському жити і вірити в себе.
 - Теми його творів вічні і незмінні: рідна земля, Україна, природа, рідна мова, любов, синівська вірність, нескореність народу.
 - Болем для автора є спогади про війну.

-
- Чи актуальна його поезія сьогодні?
 - Чи сучасна вона?
 - Справжня поезія завжди вражає до глибини душі, нею переймаються і її з трепетом сприймають.

Краєзнавчі дослідження про В. Тарноградського

- А.Подолінний, К.Завальнюк, М.Дорош, В.Степанюк та інші намагаються зробити все, щоб пам'ять про В. Тарноградського жила вічно.
- Ми пам'ятаємо свого видатного земляка, тому у серпні 2010 року в с. Уланів було відкрито меморіальну дошку та названо на його честь парк.

Письменник Віктор Тимчук був одним із перших, хто заново відкрив для України ім'я Валер'яна Тарноградського

З 1992-го по 1995 рік я працював старшим редактором в обласній видавничо-редакційній групі, що готувала том «Вінницька область» із серії «Реабілітовані історією» про репресії в 30-50 роки. Такі групи були створені в кожній області, щоб виконати Закон «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні», прийнятий Верховною Радою України 17 квітня 1991 року.

Наша група знаходилась в обласному Управлінні СБУ, де нам щодня приносили з архіву стося кримінальних справ репресованих. Ті справи ми переглядали, заповнювали спеціальний документ на особу репресованого і відразу віддавали його працівникам обласної прокуратури, які тек перебували в Управлінні. Отже, реабілітація відбувалася одразу, без жодного зволікання.

Якогось дня мені до рук потрапив ось такий документ:

«Сов. Секретно
Народному Комиссару
Внутренних Дел УССР г. Киев
СПЕЦСООБЩЕНИЕ

об аресте поэта, писавшего контрреволюционные стихи в фашистскую прессу — Тарноградского В.П.

На основании агентурных данных и материалов фашистской прессы был установлен и арестован отделом ББ (в/ддл) борьбы с бандализмом - В.Т.) УНКВД Винницкой области - Тарноградский Валерий Петрович, 1880 года рождения, уроженец с. Уланова Улановского р-на Винницкой обл., украинец, грн СССР, б/п, образование среднее.

Последний проживал на временно оккупированной территории немецкими оккупантами. Винничья став на службу фашистам, совместно с предателями Родины - Капустянским, Тромбовцевым, писал

в фашистскую прессу - газету «Винницкие вести» и специально выпущенный сборник «Злочин у Вінницьі», стихи контрреволюционно-клеветнического содержания, призывая на борьбу с Советской властью.

С оккупацией немцами территории Винницкой области, Тарноградский в газету «Винницкие вести» 19 августа 1941 года написал стихотворение, в котором изложил о гибели Советской власти, - *Ніби про війну й забули,*

В дни диких пыток и зверств, учиненных немецкими карателями над советскими гражданами, стараюсь замести следы своих преступлений: оккупационные власти начали производить раскопки в г. Виннице, устанавливая число жертв, погибших якобы, благодаря террору Советской власти над населением.

Верный слуга фашистов — Тарноградский написал клеветнические стихотворения, которые были помещены в газету «Винницкие

*Неначе б не було війни,
І небо блакитне, як було,
І осінь - милаша весни,
Хоч смерть ще десь кували сіє,
Але вже над нами не віє
В крові заплямований стяг.
Загибло царство комуні,
На ньому вже смерті печать,
Тому-то поетові струни
Високим напхненням звучать.*

А также восхваляя немецкую технику, излагая планы фашистской Германии о покорении России и создании так называемой «Новой Европы», на эту тему написал стихотворение, которое было помещено в газете «Винницкие вести» 22 июля 1943 года.

*Не треба скорбот і турботи,
Собою журитись не час,
Коли так базато роботи
По всій Україні у нас.
Потрібне нам слово вогнепе,
Живих нам не треба мерців,
Потрібні нам гімни патріотів,
Родженні борнею співців.
Хай вірить душа в перемогу!
Двадцять століття - це граць!
З Новою Європою в ногу
Для славних великих придань!*

вести» 9 августа 1943 г. в специальном сборнике «Злочин у Вінницьі».

*Згадай синів твоїх могили,
Україно, мати дорога -
Вони лягли в них повні сили
Від рук проклятого врага!
Їх кості землю нашу вкрили,
Їх кров помститься блага...
Згадай синів твоїх могили,
Україно, мати дорога!
Орлині вирости в нас крила,
Ми переможемо врага.
Згадай синів твоїх могили,
Україно, мати дорога!
За те, що рідний край любили -
В ямах... кров в серці застигла
Згадай синів твоїх могили,
Україно, мати дорога!
Коли загине вража сила,
Й лиха розвіється пудьга -
Згадай синів своїх могили,
Україно, мати дорога!*

*Встала, встала ти з могили
Українська сила,
У розкутому народі
Вирости знов крила.
Як колись ставали — станем
За свободу знову,
Та й розвієм вражу силу,
Як той лист з дїброви.*

*Не помиримось ніколи
З вражою Москвою -
Проти варварів новітніх
Встанем всі до бою.*

На допросе Тарноградский показал, что он действительно писал стихи и статьи в фашистскую прессу, антисоветского содержания, призывая население встать на борьбу с Советской властью, а также в своих стихотворениях излагал о завоевании немецкой армией России и создании так называемой «Новой Европы».

В 1898 по 1912 рік працював у школах сіл Бушинка, Біликівці, Лопатинці, Кирилівці. Отже, Тарноградський мешкав на Поділлі, у першій світовій війні 1914 р. участі не брав, оскільки хворів на психічну недугу, і в Жовтневому більшовицькому закладі 1917 р. теж, хоча саме три буремні роки жив у Києві, був свідком викопаних подій - проголошення незалежності України.

Втім, для мене стало відкриттям: Тарноградський - ві-

тень і з 1898 по 1912 рік працював у школах сіл Бушинка, Біликівці, Лопатинці, Кирилівці. Отже, Тарноградський мешкав на Поділлі, у першій світовій війні 1914 р. участі не брав, оскільки хворів на психічну недугу, і в Жовтневому більшовицькому закладі 1917 р. теж, хоча саме три буремні роки жив у Києві, був свідком викопаних подій - проголошення незалежності України.

А тепер ми знаємо, що під час окупації В.П. Тарноградський жив у Вінниці і друкував свої вірші у газеті «Вінницькі вісті». Тут же у 1943 році він видав свою наступну збірку «Поезія». Із кримінальної справи відомо, що в листопаді 1943 р. поет вїхав до Львова, де, безперечно, було більше активне літературне життя. Проте у дорозі він захворів і вже нішки діставався на рідну Вінничину - назустріч Радянській армії. У Жмеринці хвороба звалила його з ніг, де і був підірваний неперитомним.

Не гадав В.П. Тарноградський, що його чекало попереду, бо пильне око НКВС не дримало, і вже 16 липня 1944 р. його заарештували, а за вироком військово-

го трибуналу від 26 вересня 1944 р. присудили 18 років каторжних робіт. Одначе змілюстились до 10 років таборів, які вкоротили йому віку майже через рік помер поет 16 травня 1945 р. у Тайшетлагі, встигнувши відкупити на собі всі злигодні радянського в'язня та ще й дожити до Дня Перемоги над фашистами.

Отже, за вірші — в табори. Звичайно, В.П. Тарноградський був ворогом, бо не сприймав більшовицької ідеології, радянського патріотизму, коли самовіддано боролися люди з німецькою навалюю, захищаючи свою землю. Втім, і поета можна зрозуміти: він на власні очі бачив страшливий голодомор і жахливі репресії і сподівався на краще життя. Але якщо його не дала свобода, то чужинці — тим паче.

ТАРНОГРАДСЬКИЙ ЧИ ТАРНОГРАДСЬКИЙ? ХТО ВІН?

ЛЮДИ З КРАЇНИ МОРОКУ Ведучий — письменник Віктор ТИМЧУК

Следствие ведется в разрезе вскрытия всей антисоветской деятельности Тарноградского и выявление его соучастников фашистской прессы.

22 июля 1944 года. № 22/529» (Стиль і орфографія „Спецсообщения“ збережені).

Я зацікавився долею В.П. Тарноградського і почав шукати в архіві його справу. Проте Тарноградського справи не було, а виявилась В.П. Тарноградського. Вже з першої сторінки стало зрозуміло, що це одна й та ж особа, про яку йшлося у «Спецсообщениях», у якому просте неввірно написано прізвище, напевне через не уважність чи поспіх.

Із справи дізнався, що Валер'ян Петрович народився 20 серпня 1880 р. у с. Уланів Хмельницького р-ну Вінницької області, навчався у початковій школі, опісля - у Кам'янець-Подільській гімназії, згодом у Вінниці екстерном склав іспити на звання ви-

домий український поет, про якого я доти не чув і нічого не знав. І воно не дивно, бо ж він «співпрацював» з фашистами і за комуністичного режиму його прізвище викреслили з літературного життя, як і багатьох «ворогів народу». *А Валер'ян Петрович писав вірші російською і українською мовами, і свої перші вірші рідною мовою надрукував у 1905 р. у газеті «Подольє».*

Він видав кілька поетичних збірок, а в 1932 р. з нагоди 30-річчя літературної діяльності у видавничтві «Рух» з'явилися його вибрані твори «Лірика і балади». Слід зауважити, що тогочасні критики завищували В.П. Тарноградського у недостатньому оспівуванні соціалістичного ладу, завоювань пролетаріату, керівної ролі більшовицької партії. Взагалі аж не вірити, що він тоді не був репресований і навіть перед війною - у 1941 р. -

HORROR YERBUM

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

У деннонощний час тихого готує нашо хлібом, а ніколи вважав, що їй необхідна інша. Потужне і глибоке м'яне, яке породжує імпульс правди в словах людей. Тим, хто несе світло іспити, втілює. Члени, в які часом було незмірно важче, ніж тим, хто дав хліб насущний. Тираничні режими в усі часи тримаються на страхі людей, і їм ні до чого правда. Вони танцюють болячі і тому активно поборюють будь-які прояви інакшості. Імперські урядники (під якою б назвою не маскувалась імперія, навіть – СРСР) почасті були вульгарно вигадливими, а частіше – примітивно брутальними в своїй боротьбі з носями правди: письменниками, журналістами, правозахисниками...

Надія Захарівна Тарноградська привезла свого чоловіка, Валер'яна Петровича, 15 липня 1944 року додому. Вони його знайшли у поліграфічній фірмі в Проскуріві, а до першого вересня в редакції другого місяця. Підбери добросердечі люди, годоного і напівсвідомого. А 16 липня у діл Тарноградського не від. Смердова, 185 приїхав і обшуку. У протоколі обшуку, яким керував молодий лейтенант Табаченко, зазначено, що у Валер'яна Тарноградського вилучено книжку "Поетів" (1942) його заборони і викири з газет. 17 липня 1944 року розпочато справу за номером 102 українського письменника Валер'яна Петровича Тарноградського.

У постанові про арешт зокрема сказано: "...Будучи вкрайно владно зрілою проти совєтської власті с окупційної нацистської громади Вінницького повіту соціалістической Родіне. Проживая на временно окупированной территории, выступая в фашистской прессе с контрреволюционными статьями и стихами, в которых призывает к...

Дозволю собі розлогу цитату із протоколу допиту від 15 липня: "Я Литине (1898) вийшов з батьків на училище і працював в 85 сотках Литинського району... В 1908 году написал стихотворение "Одинокие души", в 1913 – "Одинокие грезы". В 1908 и 1911 сборники "Жизнь беззвук". В 1919 – "Бывалое стучит", 1924 – "Песни Баяна", 1932 – "Выбранные творы", 1941 – "Лирика".

Расскажите содержание или текст Ваших стихотворений - В одном из стихотворений я писал: Загинуло царство комуни. На ному вже смерті печать. Тому-то поетів ступи Високим танком-мунучат.

Посвящая стихотворение расколкам, произведенным гестаповцами в г. Виннице, я написал стихотворение следующего содержания:

Завдай синіє твоїх мозоли
Вітчизно, мати дорожа,
Вони твоя в них промі силли
Від рух промислово ержи
(Див. "Життя і волі голоси", с. 82)
Стихотворение, написанное мною под заглавием "Украина" следующего содержания:
Промилна Украина
Борону на сівалку
А гетьмана й отамана
На хидьку Хайду
А твоїх, колду
Плывча до мурю,
Заплакала Украина
Від стиди та з журю
Не хотіла Украина
Гетьмана ні круля
За те мата владарю
Ти рудого Срупа
Я зробився господарем
С Круля на господарстві

співарку тривала до закриття газети комуністами і розправи над працівниками редакції, яким не вдалося вийхати. Тому арешт В. Тарноградського не міг бути несподіваною для нього чи його сім'ї. Менше вражало, що не надолужили феєдфельська прилюдності, і в якої службисти вели боротьбу проти хворого письменника. Ось постанова про "унічищення книг": "Я, старший следователь Табаченко, рассматрив книгу "Поэзия" Тарноградского, выпущена в 1943 году и учитывая, что содержание этой книги не имеет ценности (підко, мої, В.С.), а также не может быть приобщена к делу и служить вещественным доказательством, книгу "Поэзия" в одном экземпляре уничтожить путем сожжения". Лейтенанти табаченки вершать долу мистця і його творів! Навіть дуже типово для імперії. Книжку – в огонь, письменника – на гільйотину. На жаль, дотепер не виявлено жодного екземпляра заданого видання віршів В. Тарноградського.

На першому допиті на вимогу слідчого Голодомір Валеріан Тарноградський переловив біографію. Народився 20 серпня 1880 року в селі Уланові в сім'ї вчителя. Батько, Петро Савелюк, вчитель, свого часу навчався у Київському університеті, але був відрахований із курсу як учасник студентських заворушень із соціалістичного вів Валер'яна записався сиротою. Шемний інтимний спогад читаємо в автобіографічній поезії "Рибалка": "Я зрію сиротою, бабусю мені Була, наче мати, в дитині дні". Це про улановський період життя, а не про час, але мієр серце дитинство: Дитинство, юнацтво! Хотів би на час чи хон на хвилину вернути я вас. Не руш моє серце! Хоч хопра, вате Під обігом там хінсть пререшла ця...

1941
Дозволю собі розлогу цитату із протоколу допиту від 15 липня: "Я Литине (1898) вийшов з батьків на училище і працював в 85 сотках Литинського району... В 1908 году написал стихотворение "Одинокие души", в 1913 – "Одинокие грезы". В 1908 и 1911 сборники "Жизнь беззвук". В 1919 – "Бывалое стучит", 1924 – "Песни Баяна", 1932 – "Выбранные творы", 1941 – "Лирика".

Расскажите содержание или текст Ваших стихотворений - В одном из стихотворений я писал: Загинуло царство комуни. На ному вже смерті печать. Тому-то поетів ступи Високим танком-мунучат.

Посвящая стихотворение расколкам, произведенным гестаповцами в г. Виннице, я написал стихотворение следующего содержания:

Завдай синіє твоїх мозоли
Вітчизно, мати дорожа,
Вони твоя в них промі силли
Від рух промислово ержи
(Див. "Життя і волі голоси", с. 82)
Стихотворение, написанное мною под заглавием "Украина" следующего содержания:
Промилна Украина
Борону на сівалку
А гетьмана й отамана
На хидьку Хайду
А твоїх, колду
Плывча до мурю,
Заплакала Украина
Від стиди та з журю
Не хотіла Украина
Гетьмана ні круля
За те мата владарю
Ти рудого Срупа
Я зробився господарем
С Круля на господарстві

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Член НСЖУ Віра Степанюк здійснила дослідження справи арештованого Валер'яна Тарноградського у Вінницькому державному архіві і написала статтю про незвичайну долю земляка.

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Нам душу твою запалив співом,
Хто є борець в своїй країні,
Хто поєси радістю і співом,
Хто переміг злиштя в бою.
В. Тарноградський

Віра Степанюк, член НСЖУ.

Валер'ян ТАРНОГРАДСЬКИЙ

Життя і воєн голоси

вибране

ТВОРЧІСТЬ ВІДОМИХ ЗЕМЛЯКІВ

ЖИТТЯ І ВОЄН ГОЛОСИ

Валер'ян Тарноградський
○○○○○ ○○○○○

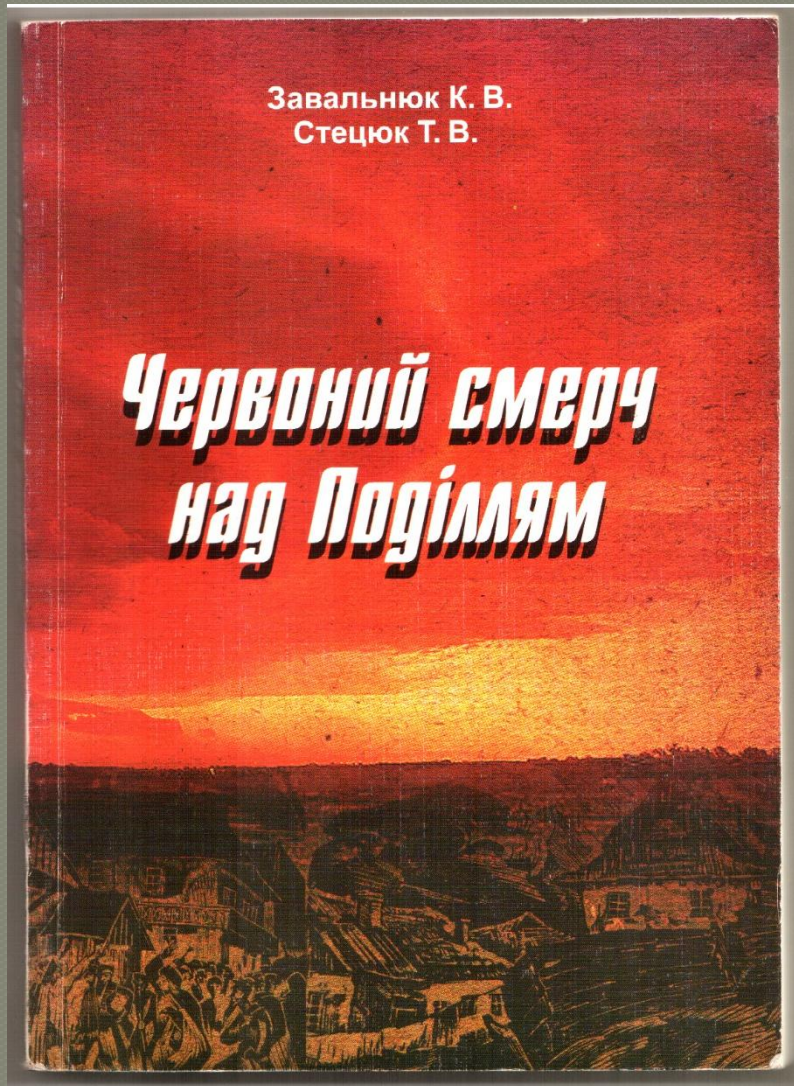
*Усім він прекрасний, мій край
чарівний:
Сади, тихошумні тополі,
Діброви і ниви, як рай запашиий,
Нема тільки - кращої долі.
Чудесна Україна на ранній порі,
Весною, як квітне природа,
А птахи співають, як ті кобзарі,
І річки колшуться води...
Люблю тебе нині, як в дні
молоді,
Бо серце співця полум'яне
Любити свій край перестане
тоді,
Як жити воно перестане.*

*Не шуми ти, вітре, на зорі
багряній,
Занеси це слово ти моїй
коханій;
Передай вітання - спогад про
минуле,
Щоб моя кохана слово це почула,
Щоб мене згадала ввечері та
зрання, -
Виконай останнє це моє
бажання:
У бою дістає я - скажеш - в
груди рану,
Згадував при смерті про свою
кохану...*

1942

1942

Дослідження Костянтина Завальнюка

Надхненний Вічністю (Валеріан Тарноградський у поезії та в житті)

Дзвінким, кришталєво чистим голосом, в якому відчувався вічний потяг до чогось високого, неземного, пролунала на небосхилі української літератури першої половини ХХ ст. поезія Валеріана Тарноградського (1880–1945). В його поезії зримо відчувається шепіт дібров, мрійливість синього неба, голосіння вітру у полі, тремкий присмак поєднання душі з одвічною таємницею. Іноді навіть дивуєшся: звідки в цього невисокого чоловіка з посрібленими життєвими незгодами скронями було стільки духовної енергії?

На думку автора, Валеріан Тарноградський належав до тієї породи людей, які є свосередними каналами для духовного впливу на наш світ трансфізичних сутностей. Сам поет інтуїтивно відчував, що «сам Бог живе в співучих струнах». Напевно, не є всього лише поетичною метафорою і наступні рядки поезії «Дух невідомий»:

Дух невідомий, дух крилатий!
Як ніч одягне в сині шати
Ліси і степ, і все кругом,
До мене нишком він приходить,
Розмову мудру він заводить...

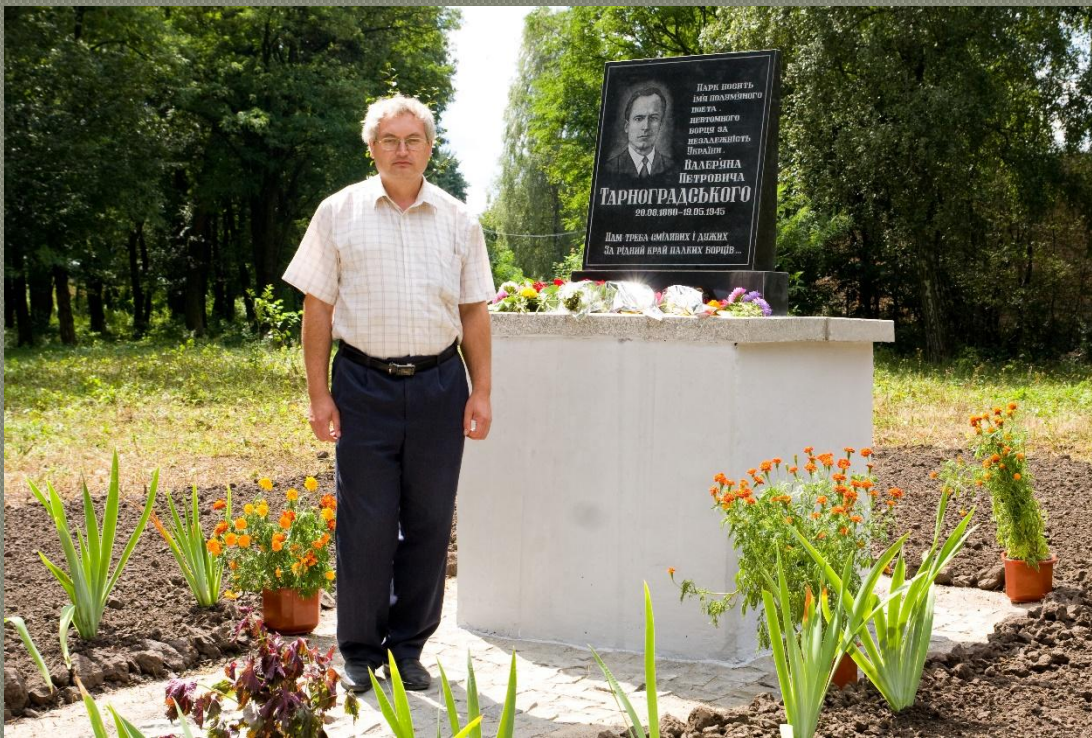
В інших рядках своїх поезій Валеріан Тарноградський сумує за втраченим раям, небесною батьківщиною, яку населяють ієрархії духовних істот. До цієї прабатьківщини людства і лінуть потаємні думи поета:

До невідомої богині
Летять пісні мої сумні;
Казкове небо, вічно-синє,
У співах мріється мені.
Хтось неземний надхненно кличе
В Едем до вічної краси,
Про щось святе і чарівниче
Шепочуть ніжні голоси...

Вшанування пам'яті Валер'яна Петровича Тарноградського в селі Уланові

Не треба скорбот і турботи
Собою журитись не час,
Коли так багато роботи
По всій Україні для нас...

Хай вірить душа в перемогу!
Двадцять століття – це грань!
З Новою Європою в ногу
Для славних, великих
придбань!

Нам треба сміливих і дужих,
За рідний край палких
борців,
А не зрадливих і байдужих,
Напівживих, напівмерців.

На муки Бог Україну не
віддасть,
І проклянуть сини і внуки
Тебе, Москви кривава
владсть!

Злітає вгору дух високо, забувши дум земних
печаль...

Як любив Україну поет...

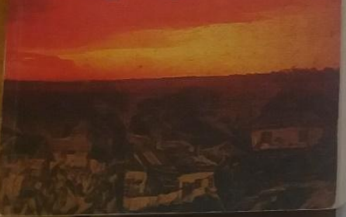
-
- В опорній загальноосвітній школі
 - I-III ступенів с. Уланів проходять уроки літератури рідного краю, літературно-музичні композиції, присвячені В. Тарноградському.
 - У кабінеті української мови та літератури, шкільній бібліотеці оформлено тематичні виставки: “В. Тарноградський – поет-патріот”, “В. Тарноградський – наш земляк” та ін.

ДОЛІ В ІНТЕР'ЄРІ ІСТОРІЇ

Завальнюк К. В.
Стецюк Т. В.

Червоний смерч над Поділлям

НА ТЕРИТОРІЇ ДІЯВ НАСЛОВИНИ ВАЛЕР'ЯНА ТАРИГРАДСЬКОГО

“НАМ ТРЕБА СМІЛИВИХ І ДУЖИХ ЗА РІДНИЙ КРАЙ ПАЛКИХ БОРЦІВ...”

Валер'ян Петрович Тариградський народився 20 серпня 1880 року в селі Уланів Лигниського повіту Подільської губернії (нині Хмельницького району Вінницької області) в сім'ї молодого інтелі.

Батько — Петро Сильвестрович Тариградський — це любив вищий освіту. Прадав, він вступив до Київського університету, але 1878 року за участь у студентських заворушеннях неопорного студента виключили з університету [1]. Після цього Петро Сильвестрович працював учителем у сільських школах Поділля та домашнім учителем у губерніальному центрі. Йому вдалося зашляхетити гроші грошів і купити чотири будинки на околиці Вінниці. Незабаром навка жоду зібрався жити Петра Тариградського.

Підольський період

Тариградський Валер'ян Петрович

Валер'ян Петрович Тариградський

Дата народження: 20 серпня 1880
Місце народження: село
Дата смерті: травень 1925
Місце смерті: Гайдацький
Національність: українська
Громадянство: Російська імперія, Українська РСР
Мова творчості: українська та російська
Рів діяльності: 1900–1925

Тариградський Валер'ян Петрович

(1880 – 1945)

Біографія

Батько

Валер'ян Тариградський народився 20 серпня 1880 року в селі Уланів Лигниського повіту Подільської губернії (нині Хмельницького району Вінницької області) в сім'ї молодого інтелі.

Батько — Петро Сильвестрович Тариградський — це любив вищий освіту. Прадав, він вступив до Київського університету, але 1878 року за участь у студентських заворушеннях неопорного студента виключили з університету [1]. Після цього Петро Сильвестрович працював учителем у сільських школах Поділля та домашнім учителем у губерніальному центрі. Йому вдалося зашляхетити гроші грошів і купити чотири будинки на околиці Вінниці. Незабаром навка жоду зібрався жити Петра Тариградського.

Підольський період

Тариградський Валер'ян Петрович

Валер'ян Петрович Тариградський

Дата народження: 20 серпня 1880
Місце народження: село
Дата смерті: травень 1925
Місце смерті: Гайдацький
Національність: українська
Громадянство: Російська імперія, Українська РСР
Мова творчості: українська та російська
Рів діяльності: 1900–1925

Валер'ян Петрович Тариградський - наш земляк

HORROR YERBUM

Наш земляк який залишив спадщину. Класик української літератури. Класик української літератури. Класик української літератури.

Валер'ян Петрович Тариградський народився 20 серпня 1880 року в селі Уланів Лигниського повіту Подільської губернії (нині Хмельницького району Вінницької області) в сім'ї молодого інтелі.

Батько — Петро Сильвестрович Тариградський — це любив вищий освіту. Прадав, він вступив до Київського університету, але 1878 року за участь у студентських заворушеннях неопорного студента виключили з університету [1]. Після цього Петро Сильвестрович працював учителем у сільських школах Поділля та домашнім учителем у губерніальному центрі. Йому вдалося зашляхетити гроші грошів і купити чотири будинки на околиці Вінниці. Незабаром навка жоду зібрався жити Петра Тариградського.

Підольський період

Тариградський Валер'ян Петрович

Валер'ян Петрович Тариградський

Дата народження: 20 серпня 1880
Місце народження: село
Дата смерті: травень 1925
Місце смерті: Гайдацький
Національність: українська
Громадянство: Російська імперія, Українська РСР
Мова творчості: українська та російська
Рів діяльності: 1900–1925

РЕАБІЛІТОВАНІ ІСТОРІЄЮ

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Валер'ян Тарноградський

ПОЕТ-ЗЕМЛЯК

(1880-1945)

Тарноградський Валер'ян Петрович

(1880 – 1945)

Біографія

Батько

Валер'ян Тарноградський народився 20 серпня 1880 року в селі Уланівському повіту Подільської губернії (нині Хмельницького району Вінницької області) в сім'ї молодого вчителя.

Він — Петро Сильвестрович Тарноградський — не здобув вищої освіти, хоча він вступив до Київського університету, але в 1878 року за участь у студентських заворушеннях неодруженого студента виключили з університету. Після цього Петро Сильвестрович працював учителем у сільських школах Поділля та домашнім учителем у губернському центрі. Йому вдалося одати трохи грошей і купити шкільну будівлю на окраїні Вінниці. Батьком важко нещодавно обирають агітатора Петра Тарноградського.

Подільський період

Завальнюк К. В.
Стецюк Т. В.

Червоною смерцю над Поділлям

ДОЛІ В ІНТЕР'ЄРІ ІСТОРІЇ

Тарноградський Валер'ян Петрович

Валер'ян Петрович Тарноградський

Дата народження: 20 серпня 1880

Місце народження: Уланів

Дата смерті: травень 1945

Місце смерті: Тайшетськ

Національність: українська

Громадянство: Російська імперія, СРСР

Мова творчості: українська та російська

Річ діяльності: поет

Роки активності: 1903–1943

1181

Тарноградський

1182

Валер'ян Тарноградський

Рів. 1880 р.

Валер'ян Тарноградський народився 20 серпня 1880 року в селі Уланівському повіту Подільської губернії. Батько його був в дитинстві вчитель, а улюбленим і першим вчителем, якого читав на батьківщині українською мовою. Після Валер'яна Тарноградського його місце вчителькою зайняв його брат, Петро Тарноградський Тарноградський «Дивна» народився в селі «Полоні» 1917 року. Після цього його місце було заповнено в «Рівні» (Полоні) в «Тарноградському» Тарноградський був першим вчитель, який в родині його в 1943 році, коли перший вчитель родинного вчителя «Полоні» був, але його родинний вчитель був першим, який в родині...

Камуть люди — світ широкий,
А нема де дитині,
Світлий, як сонячний,
Наш пророк...
Неоглядий степ широкий
Підшо мовчав,
Валер'ян вітер — так і гучав,
Як фубий лави...
Так то й білі сиротині —
Вони гучав, гучав,
Полі серце саживо,
З гора не порветься...

Полі.

То не вітер мій,
Через хмару гоню...
Ой, то жов дала
Умчала, стого,
То не дробий долі
Крилаті тусти діла...
Котяться ти, дитинко
Світлий світо,
То не вітер в гумені
В своїй волоні мій...
То червоно біле
Шесті — ласки проро.

Ой, піду я в війну,
В війну не можу,
Буду там до рятунку,
Вигляда мило,
—Вийди, вийди, мило,
Вийди на барикад,
Сьма зі мною разом,
Разом пошураю,
Як ніхт в тучу,
Молодість і сьму...
Пішли в сьмі я мам,
Що твоє можу...

Не журася, маю,
Що вийраю я —
Кованому на сьмі
Довнага сьма,
А журася, маю,
Що в дого жма,
Танцій кайкаві
Довго воловач,
Що пройшла в кайкаві
Молодість моя...

І без сонця трудно жити.
Наші вимови — під віконцем...
— Не журася — пробачте нас вчителі...

Де та правда, де та воля,
Хто сказав ний протер?
Хто сказав вітати в сьмі?
— Провокатор, провокатор!

Хоч тільки — нема де дитині,
Немаді логні, моя хмара...
Що робить? — Чимало мисли...
На шкільній, на шкільній...

Я гонимий, бий, гонимий,
Провалю хоч поці платоні...
— Сером, журася, треба бути
Патриотом, патриотом...

Три ми пішли і дові танка,
З чим сьмі ний вітати пророк іва,
Душа, як мисли і сьмі, як гора...
Ми диві, як воля — нічого нема...
Камуть то й мій розсвітаний воля,
Та сьма — не, скоро мисли воля,
І сьма і мисли і мисли хоті,
І дивим і ний воля хоті...
Та мисли та воля, та жості та пророк,
Ковані — траво на ні породо...
Мисли... кудим беларуськія тама...
Хоча би лави — та крикні мисли...

Для свободи тільки жити —
Камуть в нашому світі...
— Бути, бути мій свободо
На твоє сьмі, на твоє сьмі...

Валер'ян ТАРНОГРАДСЬКИЙ

Життя і творчість

Дослідники життя і творчості Валер'яна Тарноградського Микола Дорош і Віра Степанюк уклали методичний посібник «Свята любов до Батьківщини» на допомогу вчителям української літератури.

● **Автор**

Рижук Анастасія Борисівна, учениця 11-А класу
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів с.
Уланів

Керівник

Дрончак Леся Григорівна, вчитель української
мови та літератури загальноосвітньої школи
І-ІІІ ступенів

Адреса

22032 с.Уланів вул.Соборна, 12
Хмельницький р-н Вінницька обл.
0433831392